

Nyligt løsladt med ADHD - er der en plan?

Kan et fængselsophold blive starten på et bedre liv? Kan rehabilitering lykkes, så arbejdet med livsstil, struktur og håndtering af ADHD under fængselsopholdet giver resultater efter løsladelse? Er indsatsen økonomisk i et samfundsmæssigt perspektiv? Er der en plan for resocialiseringen?

**Af Tine Hedegaard og
Susanne Ploug-Sørensen**

Magnus på 25 har for nyligt overstået et fængselsophold. Når han fortæller om det, bliver man i først positivt overrasket. For ham betød opholdet og fængslets indsats, at han fik øje på sine egne ressourcer, fik en tro på en god fremtid med en velfungerende hverdag med styr på sin ADHD. Men desværre havnede han i et tomrum, da han havde afsonet sin straf.

Magnus har som sagt ADHD. Det er ikke i sig selv grunden til at han er kriminel, men det har gjort hans ungdomstid svær. Og ADHD spiller en stor rolle i hans kamp for at komme videre. ADHD er en medfødt udviklingsforstyrrelse og giver udfordringer omkring koncentration, aktivitet og impulsivitet. For mennesker med ADHD er det særligt vigtigt med klare og faste strukturer og de har typisk vanskeligt ved at lægge planer og ved at omstille sig. Magnus' ADHD

kommer til udtryk i, at han har vanskeligt ved at koncentrere sig, han er hyperaktiv, rastløs og impulsiv. Den gør det også svært for ham at organisere sig og at overskue konsekvenserne af sine handlinger. For Magnus har det været svært at blive voksen og tage ansvar for sit eget liv. Hvor forældrene i børne- og ungdommeligt bedre kunne støtte ham, er han nu på egen hånd overfor krav om selvforvaltning, planlægning og overblik.

For Magnus var opholdet i fængslet godt, fordi han oplevede det som en blanding af efterskole og produktions-skole. Dagen havde en fast struktur med vækning, måltider og arbejde. "Derfor var det på en måde et fint ophold," fortæller Magnus. De faste rammer betød også, at der kom styr på hans medicin. Tove, som er mor til Magnus, kunne tydeligt mærke forskellen. "Det var en helt anden dreng, som kom på besøg, mens han

var indsat. Han var langt mere nærværende og fokuseret,” fortæller hun. For Tove er der ingen tvivl om, at strukturen og de faste rammer gjorde en stor forskel, og at det fik nogle hidtil usynlige resurser frem i Magnus.

I fængslet bruges arbejde som en del af resocialiseringen, der skal ruste de indsatte til livet efter endt afsoning. Magnus har meget lidt og spredt arbejdserfaring. Nu kom han i praktik i en virksomhed og det gik godt. Magnus blomstrede op og fandt sig godt til rette i arbejdsfællesskabet. Og på praktikpladsen var de så glade for ham, at de efter praktikken ansatte ham i et vikariat. De ville gerne have fastansat ham, hvis de havde haft arbejde til ham.

Under praktikopholdet fik Magnus en oplevelse af succes og tilegnede sig nogle rutiner for dagligdagen. Naturligt nok havde han et ønske om at fastholde denne udvikling. Han bad derfor om hjælp til at få styr på sin boligsituation og økonomi i god tid, for ikke at stå med det alene ved løsladelsen. Men selvom der var snak om, hvad der skulle til, blev det aldrig helt konkret, og der blev ikke handlet. Så Magnus blev løsladt uden bolig, penge eller medicin og uden en plan. Han var på bar bund og flyttede ind hos en fætter. Alle de rutiner, som Magnus havde opbygget under afsoningen, faldt sammen i de usikre rammer.

Løsladelsen betød også, at Magnus var nødt til at starte forfra hos en psykiater, for at få medicin. Dvs. ny henvisning og ventetid, så han i en periode, hvor han skulle omstille sig til sit nye liv, tillige skulle undvære sin medicin. Han startede også forfra hos kommunen med en ny sagsbehandler, som forsøgte at samle op på den forrige indsats. Magnus følte han stod alene i kampen for at få fodfæste i livet uden for murene.

Tanken om rehabilitering er god, men det skal gøres rigtigt. ”Det virker som en dårlig investering, når man løslader mennesker uden nogen form for opfølgning eller hjælp til etablering. Nu var der jo netop gjort en indsats i fængslet, og så er det spildte resurser, når man ikke følger op og bygger videre på det,” siger Tove. Hun efterlyser, at man havde snakket med Magnus om fremtiden, og at der var blevet sat mere i gang tidligere. ”Hvis man ikke har familie, som man kan gå til, er det jo naturligt at vende tilbage til det kendte miljø,” siger hun.

Magnus’ historie er desværre ikke unik. ADHD-foreningen møder jævnligt frustrerede pårørende, som fortæller om, hvordan unge med ADHD er overladt til en usikker fremtid efter endt afsoning. Det vidner om et ærgerligt spild af resurser i form af tid,

penge og menneskeligt potentiale og kalder på refleksion over den manglende sammenhæng i vores offentlige systemer. Problematikken begrænser sig naturligvis ikke til mennesker med ADHD, men da de ofte har svært ved at planlægge og organisere rammes de ekstra hårdt.

Man spørger sig selv: hvem har ansvaret for at tage det lange seje træk? Svaret er nok desværre: ingen – udover Magnus selv. Og med ADHD er det tungt at påtage sig det ansvar på egen hånd. Der burde være mere samarbejde mellem parterne; mellem Magnus og hans sagsbehandlere, mellem sagsbehandlerne indbyrdes, mellem psykiatere involverede i hans behandling og også med de pårørende.

Kriminalforsorgen er en del af vores samfund og de indsatte er også borgere. Lad os tage mennesker og deres potentiale alvorligt, og støtte dem i positiv udvikling, som er til fælles bedste. Det er nødvendigt med mere helhedstænkning og -ansvar. Så der bør være en plan og en opfølgning på denne. Der bør udpeges en ansvarlig koordinator, som kender den unge og sikrer overgangen. En løsladelse bør forberedes bedre og tidligere. Og man skal huske, at ADHD giver konkrete vanskeligheder, og at man måske har brug for lidt mere hjælp. Mere viden om ADHD i fængsler, kommuner og andre instanser, som møder de unge på deres vej vil i mange situationer give den nødvendige forståelse for behovet for hjælp hos en som Magnus.

Så er der en plan? Det ser desværre ikke rigtig ud til det! Og det er trist for Magnus og for alle omkring ham. Men Magnus er trods alt rimelig heldig. Han har en stærk familie og han har på eget initiativ klareret at finde et job hos en bekendt. Men hvad med alle de andre som Magnus? Rundt i landet i kommuner og kriminalforsorg sidder medarbejdere, som gør rigtigt meget og kun vil det bedste. Men deres indsats går tabt, når der ikke er en overordnet plan og opfølgning, der kan spare den løsladte, dennes familie og samfundet generelt for en del bekymringer og givetvis også penge i form af bedre fastholdelse i en lovlidig tilværelse.

Der er desværre mange med Magnus’ udfordringer i den kriminelle verden. I en rapport fra 2011 identificerer SFI ADHD som en højrisikofaktor for, hvor kriminalitetstruet en ung er og i et screeningsprojekt i Norge er det vist, at hen ved en tredjedel af de indsatte i norske fængsler viste tegn på ADHD (symptomer). Så vi er nødt til at se nærmere på udslusningen og resocialiseringsindsatsen for mennesker med ADHD.

Det er derfor også med spænding, at ADHD-foreningen ser frem til den snarlige publicering af resultaterne fra et forskningsprojekt i kriminalforsorgen herhjemme. Fokus er netop på rehabiliteringsprogrammer og udslusning af kriminelle voksne med ADHD. Derefter kommer så det svære skridt – nemlig at føre forskernes viden over i praksis.

Magnus og Tove er fiktive navne, men ADHD-foreningen kender deres identitet

Tine Hedegaard er cand.mag. i litteratur, og arbejder som udviklingskonsulent i ADHD-foreningen

Susanne Ploug-Sørensen er cand.mag. i antropologi og arbejder som kommunikationskonsulent i ADHD-foreningen.

ADHD-foreningen

ADHD-foreningen har i 30 år været fortalere og forkæmper for mennesker med ADHD’s sag

Foreningens formål er at skabe forståelse for og faktisk forbedring af forholdene for børn, unge og voksne med ADHD og deres pårørende. Foreningen tæller ca. 7.000 medlemmer, men repræsenterer og arbejder for alle med ADHD. Indsatsen fordeler sig på tre felter:

Vi arbejder på at sprede viden om ADHD til mennesker med ADHD, deres familier, de professionelle, som i deres arbejde møder mennesker med ADHD, samt til befolkningen generelt.

Vi arbejder i udviklingsprojekter, ofte i samarbejde med andre aktører. Målet er for ADHD-foreningen at udbygge viden og redskaber til alles gavn; mennesker med ADHD, deres pårørende og de faggrupper, som arbejder med området.

Vi arbejder på at påvirke den politiske dagsorden og debatten om ADHD i medierne. ADHD-foreningen er en central aktør og sparringspartner for en del både private og offentlige tiltag.

Alle med interesse i ADHD-området er velkommen som medlem i foreningen

Læs mere om ADHD på ADHD-foreningens hjemmeside, www.adhd.dk

Læs mere om forskningsprojektet i kriminalforsorgen på www.socialstyrelsen.dk